

Nyttårsutgaven

"Gammelt og Nytt"

Nr. 3 2015

Medlemsblad for Båtsfjord Historie og Museumslag

Gammelt julekortbilde

I denne utgaven har vi igjen noen varierte fortellinger og bilder som vi håper at alle våre medlemmer skal kunne lese i julefredens ro og mak

Denne utgavens innhold:

Side 3	Lederen har ordet
Side 4	Sovjetiske ubåter rundt Båtsfjord
Side 9	Båtsfjords sjette Ordfører
Side 13	To bordsanger
Side 15	Julehilsen fra ordfører
Side 16	Foreningsinformasjon

TV til jul?

Vær ute i god tid.

**God jul til alle mine
kunder.**

Everth Bryggari
bransjegodkjent radio- og
TV-forretning

Lederen har ordet

Torbjørn Tangen

Julen nærmer seg atter med stormskritt og julestemninga begynner så smått å gjøre seg gjeldende.

Det har vært mye arbeid med "Gammelt og Nytt" som omhandler krigen, og vi håper at denne utgaven falt i smak. Kom gjerne med tilbakemeldinger.

Arbeidet med bilder av fiskebåter fra Båtsfjord er kommet i gang, men vi trenger fortsatt flere bilder, så det er bare å lete i skuffer og skap. Alle bilder som blir levert, vil bli skannet eller kopiert og levert tilbake til eieren.

På vegne av styret vil jeg ønske dere alle en
God Jul og et Godt Nyttår!

Grasrotandelen

Husk at du kan gi Grasrotandelen din til
Båtsfjord Historie og Museumslag.

Spør etter oss hos din tippekommisjonær eller velg oss på nett
med navn eller vårt organisasjonsnummer: 996 113 191

Sovjetiske ubåter rundt Båtsfjord

Del 3. av 3.

Sammenfattet av Ståle A. Olsen

K – 22 ble påbegynt 05. januar 1938 og ble sjøsatt allerede i begynnelsen av november samme år. Ubåten ble bygd ved Admiralitetets skipsverft i Leningrad (nummer 196). Den hadde en dieselmotor på 8400 hestekrefter og en elektrisk motor på 2400 hestekrefter for bruk når den var nedsunket. Antall sjømenn nødvendig var satt til 67 av disse var det 10 offiserer. Katjusa (K) klassen av ubåter var kjent for å være rommelig for mannskapet og var foretrukket framfor den tidligere Pravda (P) klassen.

15. juli 1940 ble ubåten satt i aktiv tjeneste og måneden etter ble den en del av Østersjøflåten.

Ubåten var tenkt forflyttet til Stillehavet, men etter beregninger av forbrukt drivstoff og tid, samt et brev til Josef Stalin der man frarådet dette, ble planene aldri noe av. Etter å ha fungert i en treningsbrigade samt at Sovjet erklærer Tyskland krig, ble det bestemt at K – 22 skulle overføres til Nordflåten. Den 20. august begynner ubåten på sin ferd opp Kvitesjøkanalen. Etter trening og testing blir K – 22 en del av Nordflåten den 26. oktober 1941.

Under sin første patrulje en uke senere, der destinasjonen var Ofoten, var sikten så dårlig at de ikke kunne avfyre torpedoer. Grunnet stormskader og at noen hadde glemt en lukkeventil åpen, begynte vann å fylles i lenserom 7. Ubåtens daværende Kaptein 3. klasse (senere 2. klasse) Viktor Nikolaevich Kotelnikov måtte ta ubåten til overflaten for å utføre feilsøking. På grunn av de mange problemene på patruljen klarte ikke K – 22 å utføre sin tilleggsoppgave heller, ubåten gitt derfor tilbake til Nordflåtens base i Poljarnye.

Mens K – 22 var ute i mineleggingsoppdrag den 09. desember ved blant annet Rolfsøysund (nummer 29), hadde de med seg befalingshaveren for Ubåtbrigaden Kaptein Vinogradov. Der får de øye på den nesten 100 fot store norske ishavskuten «Veiding» som var eid av Feddersen og Nissen i Hammerfest, de skuter med dekkbestykningen samt en torpedo men treffer ikke, «Veiding» unnslipper.

To dager senere ved Mylingen ved Hammerfest oppdager K – 22 to master, K – 22 som ligger i overflatestilling avfyrrer i løpet av en 25 minutters periode 20 stykker 100 mm og 54 stykker 45 mm, ubåttjagerne UJ 1212 og UJ 1211 dukker opp og svarer med å slippe ut 28 synkeminer. De to mastene K – 22 hadde oppdaget var fiskebåten T 29 SA «Alphar» fra Sørreisa som slepte F 76 G «Borgar» som hadde fått motorproblemer mens de var på fiske. Begge båtene ble truffet og går ned, kun 2 av mannskapene overlever.

I januar 1942 er K – 22 ute på patrulje langs kysten da det ble bestemt at de skulle inspisere de kystnære buktene. På tur ut fra Berlevåg kommer erstatningshurtigruten MK «Vaaland» på vei nordover på sin rute mellom Tromsø og Vadsø med post og stykkgoods. Da det er grunt inne ved land kommer ikke K – 22 på optimal avstand for å avfyre torpedoer, men gjør dette likevel uten å treffe. De går derfor til overflaten for å fyre av 100 millimeteren, det første skuddet går igjennom rorhuset og dreper rommannen Karl Theodor Karlsen, resten av mannskapet kommer seg i livbåtene og kommer seg i land. «Vaaland» tar deretter fyr og synker på 5 minutter. K – 22 ser to andre skip og flytter sin ildgivning over på disse, men begge skipene er vrak som ligger på land, «Andromeda» som gikk tapt i oktober 1941 og DS «Mimona» som var blitt beskytt av russiske fly bare noen dager tidligere og var gått på land på Styret nord for Kongsfjord. Noen kilder hevder at «Mimona» hadde tyske uniformer om bord, men at disse brenner opp etter K – 22's ildgivning, etter brannen blir skipet betegnet som ulønnsom å berge. Restene av «Mimona» ligger i dag lett tilgjengelig i Storsteinsbukta.

På hjemturen til K – 22 fanges det opp en Tysk beskjed om at det er stor misnøye med at det mangler 30 tusen vinterjakker til Lapplandsarmeen.

K – 22 blir den 03. april tildelt betegnelsen «Vakt» av Sovjetunionen, for utmerket tjeneste.

Den 09. april 1942 blir K – 22 tatt ut av patrulje for å bistå en annen sovjetisk ubåt, nemlig Shch 421 som har gått på en mine i de ytterste delene av Porsangerfjorden. Det snør tett i området og de finner ikke ubåten der den var oppgitt til å være. De forsøker å få kontakt via VHF, men det er stilt. Ved middagstider finner K – 22 den forulykkede ubåten, som har tatt seg vekk fra ulykkesstedet ved hjelp av et seil laget av lerretsdug. De forsøker to ganger å slepe Shch 421, og den andre gangen sliter de i stykker pullertene. Plutselig blir de oppdaget av fly som slipper lysfakler (flares). K – 22 tar om bord mannskapet fra Shch 421 og senker den ved hjelp av torpedo utenfor Kamøyfjorden på Magerøya, før K – 22 tar seg hjemover til Poljarnye.

Maleri av K – 22's redning av mannskapet på Shch 421.

K – 22 går så i tjeneste som støttfartøy til de mange allierte konvoiene, ettersom Tyskerne har intensivert deres angrep mot disse. Det er til tider mange Tyske fly, ubåter og andre marinefartøy i aksjon ute i Barentshavet. Under disse operasjonene blir K – 22 en gang beskytt av Tyske fly og en annen gang angrepet av en Tysk ubåt mens den er i overflateposisjon. Vel tilbake i havn får K – 22 nye batterier og blir utstyrt med Sonar.

Kaptein Viktor N. Kotelnikov

I oktober 1942 blir Kaptein Viktor N. Kotelnikov utnevnt til kommandant for sin ubåtdivisjon. Kaptein Kotelnikov mottar både Den Røde Fanes Orden og Leninordenen for sin tjeneste. Den nye Kapteinen på K – 22 er Vasiliy Fedorovich Kulbakin som har vært Kaptein på ubåten S – 6.

Den første turen med ny Kaptein er nyttårsaften 1942 da K – 22 skulle avskjære et større Tysk fartøy ved Nordkapp, men oppdraget blir avbrutt da den allierte konvoien JW-51B som er på vei til Sovjet blir offer for Tyskernes Operasjon Regenbogen (regnbue) og sjøslaget som følger er betegnet som slaget om Barentshavet. De allierte mister tre skip og 250 mennesker mens Tyskerne mister to skip og 330 mennesker. K – 22 ankommer området etter at slaget er over.

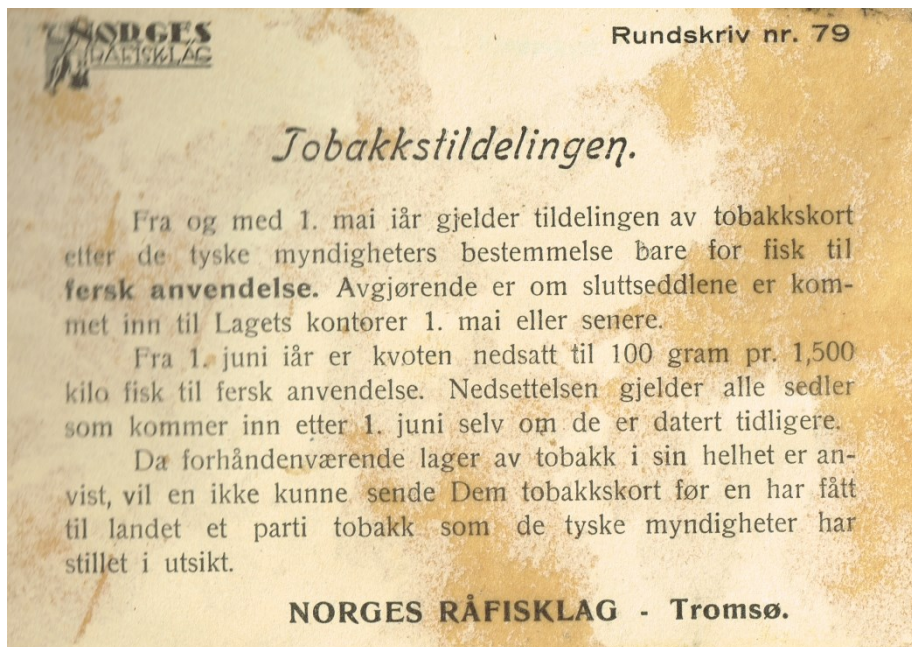
Som nevnt i del 2, skulle de Sovjetiske ubåtene prøve å operere i taktiske grupper som en følge av monteringen av sonar. K – 22 og K – 3 trener sammen i begynnelsen av 1943 og den 03. februar drar de ut for å patruljere området mellom Vardø og Kinnarodden. Om bord i de to ubåtene er en rekke høyerestående offiserer, deriblant den tidligere kapteinen på K – 22, Kaptein Viktor N. Kotelnikov. De sliter med å kommunisere og må til overflaten for å bruke lyssignaler.

Natt til 06. februar 1943 kommer de over en fiendtlig konvoi i nærheten av Hardbaken ved Hamningberg, men på grunn av dårlig organisatorisk

ledelse forhindrer K -22 at operasjonens flaggskip K – 3 i å angripe målet. K – 3 sender allikevel ut 4 torpedoer, der en av disse nesten treffer K – 22. De to ubåtene mister kontakten med hverandre til utpå ettermiddagen.

På morgenen den 07. februar 1943 jakter de fortsatt i lag utenfor Hardbaken og kommuniserer stadig med hverandre til midt på dagen. Klokken 1937 kan akustikeren om bord i K – 3 høre fire klikk. K – 3 gir ordre til K – 22 om å komme til overflaten men de får ikke svar.

Ubåten K – 22 gir ikke lyd fra seg mer og er registrert som tapt den 07. februar ved Hardbaken ved Hamningberg enten ved at den gikk på en mine eller ved en ulykke. Med ubåten forsvinner den tidligere kapteinen som nå er kommandant i ubåtdivisjonen Viktor N. Kotelnikov samt resten av besetningen på 76 mennesker. De tre yngste om bord var bare 20 år gamle.

Tobakkstildelingen via Norges Råfisklag under krigen

Båtsfjords Ordførere – Båtsfjords sjette Ordfører

Sammenfattet av: Ståle A. Olsen

Hans Enoksen

Brødrene Jacob og Martin Hundseth hadde vært Ordførere i ett år hver før Hans Christian Enoksen i 1883 blir valgt til daværende Vardø Herreds sjette Ordfører.

Hans Christian (Kristian) Enoksen var født 23. april 1843, faren Enok Martinius Gabrielsen var Gårdbruker og moren het Thorgerine Hansdatter, de hadde i hvert fall 7 barn og de bodde på Smørsgaard i Sørreisa i Troms.

I juli 1857 flytter Enok Martinius med kone og alle barna utenom eldstemannen Gabriel Edvard til Indre Kiberg for å drive som Fisker. Året etter blir særdeles hårdt for familien, den 14. april dør faren Enok bare 46 år gammel og moren Torgerine dør bare fjorten dager senere 45 år gammel, ifølge klokkerboken blir de begge begravet 02. mai 1858.

Hans Kristian er eldstemann av søsknene og familiens overhode etter at foreldrene går bort, han er akkurat fylt 15 år. De tre minste søsknene Golla, Edvard Andreas og Joakima blir satt bort til Gabriel Johanesen som bor i Finnvika ut mot Hamningberg, mens de to eldste søstrene blir boende hos Hans Kristian.

Den 25. mai 1863 gifter Hans Kristian seg med Jonette Kristine Jensdatter fra Vardø, året etter i november blir deres eneste sønn Johan Martin født. Dessverre dør Jonette allerede den 19. mars 1865. Hans Kristian er Fisker og selveiende Gårdbruker i Løkvik på Smelror ved Svartnes, i en alder av 22 er han enkemann og aleneforsørger for sønnen Johan Martin og to av sine søstre, enken Berte Kirstine og Trine Jonette samt Bertes sønn Edvard Johan Kornelius Johansen på 3 år. Berte giftet seg i 1860 med Johan Martinius Hansen fra Rødøy i Nordland som da oppholdt seg på Vesterelv. De flyttet til Rødøy i Nordland i 1863 men året etter dør Johan og Berte flytter tilbake til sin bror igjen.

Bertes sønn Edvard utvandret til Amerika på sommeren 1881. Han flytter tilbake etter kort tid, etter sigende på grunn av dårlig syn og i 1884 gifter han seg med Elise Andrea Gabrielsen fra Østerelva og de får sitt første barn Josef Georg Smelror.

De flytter tilbake til Ytre Syltefjord der Edvard bodde med sin mor Berte og hennes nye ektemann Peder Andreas Nilsen før Edvard utvandret. Han overtar jobben som landhandler etter sin stefar.

Edvard og sin stadig voksende familie flytter senere opp i Syltefjorddalen til Morrasvei (der hvor Skogåsdaalen møter Syltefjorddalen) hvor de og to andre familier bor i 1900. De flytter deretter ned til Vesterelv og gården Myrvang som inntil nylig var bebodd av Helge Hansen. Edvard og Elise fikk 11 barn sammen.

Tilbake til vår hovedperson Hans Kristian som i august 1867 gifter seg for andre gang, han er 24 år og konen Serianna Bernhardine Pedersdatter fra Indre Kiberg er bare 17 år gammel. De får tvilling døtre i mars året etter og den ene var oppkalt etter hans første kone Jonette Kristine, den andre er oppkalt etter foreldrene og heter Hansine Bernhardine.

Begge tvillingene dør bare tre måneder gamle, følgende sørgmodige uttalelse står i kirkeboken: «Fandtes døde i vuggen kl 7 ½ morgen (10. juni 1868), uden at man kan udfinde nogen grund til deres død, de vare ganske friske om aftenen forud. Født 3 maaneder fortidligt».

I 1870 er det utstilling av industriprodukter og hjemmeindustri i Tromsø, Hans Kristian får stipend på 12 spesidaler for å delta på denne utstillingen.

Hans Kristian og Serianna bor i 1875 fortsatt på gården Løkvik med seks av barnene og en tjenestekar og tjenestepike. De skulle få 8 barn sammen før Serianna dør 02. mars 1880 av tæring, hun ble 31 år.

I 1883 blir Hans Kristian Enoksen valgt til Ordfører for en toårs periode, han blir gjenvalgt i 1885 og sitter følgelig som Ordfører i totalt fire år.

Han gifter seg for tredje gang i 1885. Denne gangen med den 18 år yngre Mathea (Thea) Kaspara Marthiniussen som var født 9. mai 1861 i Borge i Lofoten.

Hun fikk et barn utenfor ekteskap før hun traff Hans Kristian, nemlig Ingvald Oskar Eyvind Johannessen født på Herøy, faren het Bernt Johansen.

De flytter inn hos Hans Kristian og seks av hans barn. Hans Kristian og Mathea fikk 6 barn sammen. Det siste barnet den 13. september 1900, da er Hans Kristian 57 år gammel og det er 37 år mellom eldste og yngste barn.

Ettersom jeg kan finne er han blitt far hele 16 ganger.

I siste halvdel av 1880-årene innehar Hans Kristian også tollfunksjon (muligens fiskerioppsynsmann), senere er han også oppført som bestillingsmann i kommunen (utfører av en eller annen kommunal «tjeneste») og på gården i Løkvik holdes også fe.

18. februar 1901 dør Hans Kristian Enoksen av hjertefeil, to måneder før han skulle fylt 58 år. han fikk ikke oppleve sin yngste datters dåp den 11. august 1901.

Etter Hans Kristians død flytter Mathea med de yngste barna til Vardø der de bor i Nordre Langgate 245, til en årsleie på 120 kr.

Stoff til bladet

Har du eller noen du kjenner en fortelling, et avisutklipp eller noe annet som kunne vært interessant å dele med flere historieinteresserte, så er det bare å ta kontakt med oss i
Båtsfjord Historie og Museumslag

To bordsanger

Hentet fra den lille boken «Viser og Vers»
av P. M. Bye & Co. A.S Oslo

B O R D S A N G E R :

* * * * *

Helan.

Solo:

En liten fågel satt en gång
och sjöng i furuskog.
Han hadde sjungit dagen lång,
men doch ei sjungit nog.

(Noen spør:)

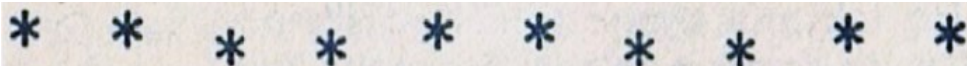
Vad sjöng den lilla fågeln då?

Kor:

Jo: Helan går,
sjung hoppfallerifallerallala,
helan går,
sjung hoppfallerifallera,
och den som ikke helan tar
han heller ikke halvan får.
Helan går!
(Man drikker) — — —
Sjung hoppfallerallala!

Hans Nergaard - Båtsfjord

Bygningsartikler, Jernvarer, Tekstilvarer, Fiskeredskaper
Oljer — Kvalifisert Radioforhandler

Fladske, o fladske.

Fladske, o Fladske, Du listeligste Ting —
Hvor i al Verdens den rare runde Ring
:/: tvende eller trende hverandre sammen fandt.
Fladsken på Bordet hun stod dem midt iblandt. :/:

Farligste Fladske er Du med klare Glas —
ser jeg din Aquamarin og Chrysopras,
:/: ser jeg ikke lilla Vennens søde, røde Mund
uden gjennom Fladskens skjønne, grønne, runde
Bund :/:

Muntre Rhinskvinsfladske' I selve Skabelsen
skaptet i Ditt Billed de første Pigeben.
:/: Siden skaptet andre av rundere Facon,
ligevis som Fladsken titt har Form av en Ballon. :/:

Brødre og Venner' Før Visen sluttet er
lægger jeg på Hjertet et ord til en og hver:
:/: Om Skjønhed og om Glæder bær tømte Fladsker
Bud,
men vogt Dig for den Fulde, ja tøm den snar-
lig ud' :/:

E. Bjerck & Sønn

ENTREPRENØRFORRETNING

UTFØRER KALKULASJONER OG BYGGETEGNINGER

Telefon: 51 — Telegramadresse: BJERK — Postboks 22 — Postgirokonto: 984 34

Bankforbindelse: A.s Fiskernes Bank - Båtsfjord

Julehilsen fra ordføreren

Nylig er sola gått under horisonten, og nå står vi foran årets fineste høytid, og året 2015 er i ferd med å ebbe ut.

Mange av dere er sikkert i full gang med å kjøpe julegaver og skrive de utallige julekort som snart skal sendes ut.

Husk den beste julegaven vi kan gi hverandre, og som er gratis, er å bry seg om hverandre.

Jula skal være en tid hvor man hygger seg med familie og venner, og ikke minst med barna.

Snart kan alle fullt fortjent sette seg ned i godstolen og slappe av og tenke igjennom det året som er gått, frigjøre tankene – og bygge seg opp slik at en kan få en god start på det nye året.

La oss starte det nye året med nye planer og nye drømmer.
På vegne av Båtsfjord kommune ønsker jeg alle en riktig fin og god julehøytid og et godt nyttår!

Med vennlig hilsen

Geir Knutsen
Ordfører

Styre i BHM består i 2015 av:

Leder:	Torbjørn Tangen
Kasserer:	Randi Sætre
Sekretær:	Ståle A. Olsen
Styremedlem:	Gerd-Karin Tobiassen
Styremedlem:	Sigurd Løkås
Varamedlem:	Bodil Persen
Varamedlem:	Alex Bolle
Varamedlem:	Per Johansen

Medlemmer:

Båtsfjord Historie og Museumslag har per i dag: 65 medlemmer.

Men vi ønsker oss flere medlemmer!

Bli medlem du også!

Medlemskontingenten for 2014 er kr. 300, - som kan innbetales til
kontonummer: 4930.12.92901, innbetalingen merkes med navn og adresse.

Som medlem vil du få tilsendt medlemsbladet ” *Gammelt og Nytt*”, som
utkommer 3 eller 4 ganger i året.

Stoff til bladet, bilder eller gjenstander til museet:

Har du stoff til «Gammelt og Nytt» så må dette være kommet inn i løpet av
november, da neste nummer utkommer i desember. Bilder som vi kan
bruke i Båtsfjordkalenderen, eller gjenstander til museet, tas også i mot
med stor takk.

Kontaktinformasjon:

E-post: hamningberg@hotmail.com	Post- og besøksadresse: Båtsfjord Historie- og Museumslag Lensmannsgata 4. 9990 Båtsfjord
--	---